Bölüm 5

Arapçada Nâkıs Fiiller

öğrenme çıktıları

Günlük Hayatımızda Arapça 5

1 Günlük hayatta sıklıkla kullandığımız قَضَى (geçirmek), بَقِيَ (kalmak), مَشَى (yürümek) gibi fiillerle cümle kurabilme

Arapçada Nâkıs Fiiller

2 Mu'tell fiillerin üçüncü grubunu oluşturan Nâkıs fiillerin di'li geçmiş, geniş ve şimdiki zaman çekimlerini yapabilme

Nâkıs Fiillerde Emir ve Nehiy Çekimi

3 Nâkıs fiillerin emr-i hâzır, emr-i gâib; nehy-i hâzır ve nehy-i gâib çekimlerini yapabilme

Arapçada Kalıp İfadeler

4 Arapçada sık kullanılan bazı ifade biçimlerini tanıma ve yerinde kullanma becerisi elde edebilme

Anahtar Sözcükler الكلمات المفتاحية: • Nâkıs Fiil Çekimi تصريف الفعل الناقص

GİRİŞ

مُقَدّمة

Mu‘tell fiiller grubunun üçüncü ögesi *nâkıs* fiillerdir. Bu fiillerin son harfi, yani lâmu'l-fi‘l'i illetlidir. Nâkıs fiiller, illetli harfin vav (و) ya da ye (ي) oluşuna göre ikiye ayrılır. İlletli harfi *vâv* olan nâkıs fiillere nâkıs-ı vâvî; illetli harfi *ye* olan nâkıs fiillere ise nâkıs-ı yâ'î adı verilir.

Bu bölümde nâkıs fiillerin mâzî ve muzâri kiplerde çekimlerinin yanı sıra emir ve nehiy çekimleri verilecektir.

Bölüm içinde nâkıs fiillerin kullanıldığı "Müze Nerede?" ve "Tatili Nerede Geçirdin?" adlı iki diyalog ve bir metin bulunmaktadır.

GÜNLÜK HAYATIMIZDA ARAPÇA 5

العربية في حياتنا اليوميّة ٥

Müze Nerede?

Turist: Affedersiniz. Size bir soru sorabilir miyim?

Adam: Tabii. Buyurun.

Turist: Müze nerede?

Adam: Hangi müze? Ulusal Müze mi yoksa Arkeoloji Müzesi mi?

Turist: Ulusal Müze.

Adam: Yol boyunca yürü(yün). Sonra sağa dön(ün), elli metre sonra (onu) solunuzda göreceksin(iz).

Turist: Çok teşekkür ederim.

Adam: Rica ederim.

أيْنَ المُتْحَف؟

السَّائِح: عَفوًا. هل يُمكِنُ أنْ أسْألَكَ سُؤالاً؟

الرَّجل: طبعًا. تفَضَّل.

السَّائِح: أَيْنَ المُتْحَف؟

الرجل: أيُّ مُتْحَف؟ المُتْحَفُ الوَطَنِي أم المُتْحَفُ الأَثَرِي؟

السَّائِح: المُتْحَف الوَطَنِي.

الرجل: اِمْشِ عَلى طُول الطريق ثُمَّ اِرْجِعْ يَمِينًا و بَعْدَ خَمْسِينَ مِترًا سَتَراه عَلَى يَسارِك.

السَّائِح: شُكْرًا جَزيلاً.

الرجل: عَفْواً.

أَيْنَ قَضَيْتَ العُطْلَةَ؟

مَحمود: أَيْنَ قَضَيْتَ العُطْلَةَ يا كَرِيم؟
كريم: قَضَيْتُها في القاهرة. عَمَّتي تَعِيشُ هُناك.
هِي دعَتْني قَبْلَ شَهْرَين.
مَحمود: معَ مَنْ سافَرْتَ إلى القاهرة؟
كريم: سافَرْتُ وَحْدي. عَمَّتي أَخَذَتْني مِنَ المَطار.
مَحمود: كَمْ يَومًا بَقِيتَ في القاهِرة؟
كريم: بَقِيتُ هُناكَ عِشْرِينَ يَومًا.
مَحمود: جَيِّد جِدًّا. هَلْ رَأَيْتَ الأَهْرامات؟
كريم: نَعَمْ رَأَيْتُ الأَهْرامات. و ذَهَبْنا مع عَمَّتي
إلى الإسكنْدَرِيّة أيْضًا و بَقِينا هناك أُسْبوعًا.
مَحمود: أَنْتَ مَحْظوظ جدّا يا كريم.
كَريم: نَعم. بَدَأْتُ تَعَلُّمَ العَرَبِيَّة أَيْضًا.و في السَّنَة
القادِمَة سأَذْهَبُ هناك مرّة أُخرى إن شاء الله.

Tatili Nerede Geçirdin?

Mahmud: Tatili nerede geçirdin Kerim?
Kerim: Kahire'de geçirdim. Halam orada yaşıyor. İki ay önce beni davet etmişti.
Mahmud: Kiminle gittin (yolculuk yaptın)?
Kerim: Yalnız gittim (yolculuk yaptım). Halam beni havaalanından aldı.
Mahmud: Kahire'de kaç gün kaldın?
Kerim: (Orada) yirmi gün kaldım.
Mahmud: Çok iyi. Piramitleri gördün mü?
Kerim: Evet gördüm. Halamla İskenderiye'ye de gittik. Orada bir hafta kaldık.
Mahmud: Çok şanslısın Kerim.
Kerim: Evet. Arapça öğrenmeye de başladım Gelecek yıl oraya bir kez daha gideceğim inşallah.

Öğrenme Çıktısı

1 Günlük hayatta sıklıkla kullandığımız قَضَى (geçirmek), بَقِيَ (kalmak), مَشَى (yürümek) gibi fiillerle cümle kurabilme

Araştır/ Tekrarla 1

Ev veya iş adresinizin Arapça olarak nasıl tarif edileceğini araştırınız.

İlişkilendir/ Karşılaştır

Yukarıdaki diyaloglarda yer alan قَضى nâkıs fiilinin Kur'an-ı Kerim'de nasıl geçtiğini araştırınız.

Anlat/ Paylaş

Verilen diyalogları bir arkadaşınızla Arapça olarak canlandırmaya çalışınız.

DİLBİLGİSİ: ARAPÇADA NÂKIS FİİLLER

القواعِد: الفعل الناقص

Mu'tell fiiller grubunun üçüncü ögesi *nâkıs* fiillerdir. Son harfi, yani lâmu'l-fi'l'i illetli olan fiillere nâkıs fiiller denir. Nâkıs fiiller bu illetli harfin *vav* (و) ya da *ye* (ي) oluşuna göre ikiye ayrılır:

- İlletli olan son harf *vâv* ise bu fiile *nâkıs-ı vâvî* denir ve bu illetli harf mâzî formda *elif-i memdûde* (uzun elif) olarak görünür. Örnek:
  دَعا (davet etti; dua etti) / رَجا (rica etti) / نَما (gelişti) / دَنا (yaklaştı)
- İlletli olan son harf *ye* ise bu fiile *nâkıs-ı yâ'î* adı verilir ve bu illetli harf mâzî formda *elif-i maksûre* (kısa elif) olarak görünür. Örnek:
  رَمَى (attı, fırlattı) / بَنَى (yaptı, bina etti) / مَشَى (yürüdü)

Dördüncü kalıptan olan nâkıs fiillerde illetli harf *ye*'dir ve mâzîde *ye* olarak karşımıza çıkarken, muzâride (kendisinden önceki harfin harekesi fetha olduğu için) *elif-i maksûre* olarak görünür. Örnek:

رَضِيَ - يَرْضَى (razı olmak) / بَقِيَ - يَبْقَى (kalmak) / نَسِيَ - يَنْسَى (unutmak)

Şimdi sırasıyla bu fiillerin mâzî ve muzâri çekimlerini inceleyelim.

Nâkıs Fiilin Mâzî Çekimi

Şimdi birinci kalıptan olan دَعا (davet etti; dua etti) fiili örneğinde bu çekimi inceleyelim:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ دَعَوْا	هُما دَعَوَا	هُوَ دَعا	Gâib
هُنَّ دَعَوْنَ	هُما دَعَتا	هِيَ دَعَتْ	Gâibe
أَنْتُمْ دَعَوْتُمْ	أَنْتُما دَعَوْتُما	أَنْتَ دَعَوْتَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ دَعَوْتُنَّ	أَنْتُما دَعَوْتُما	أَنْتِ دَعَوْتِ	Muhâtaba
نَحْنُ دَعَوْنا		أَنا دَعَوْتُ	Mutekellim

Yukarıdaki çekimde şunları farketmiş olmalısınız:

1. Üçüncü şahıs eril ikil formda illetli harfin aslı olan *vav* ortaya çıkarak zorunlu olarak fetha ile harekelenmektedir (دَعَوَا). Bunun sebebi ikil elifini okutabilmek içindir, aksi takdirde 3. tekil eril formu ile aynı olurdu.
2. Üçüncü şahıs eril çoğulda illetli harf düşmektedir. Bunun sebebini bir kez daha hatırlatalım: Normalde (دَعَوَ)'dan sonra (دَعَوُوا) demek isteyeceksiniz. Burada şu kuralı hatırlamamız gerekiyor: "İlletli harf harekeli ve kendinden önceki harf de harekeli ise, illetli harfin harekesi atılır ve illetli harf kendinden önceki harfin harekesine uygun bir illetli harf görünümüne girer". Bu durumda fiilimiz (دَعَاوْا) halini alır. Burada iki sükûn yan yana geldiği için illetli harf düşecek, sadece 3. çoğul eril şahıs zamiri *vâvu'l-cemâ'a* kalacak ve fiilimiz (دَعَوْا) olacaktır.

3. Üçüncü şahıs dişil çoğuldan itibaren illetli harfin aslı olan *vâv*, sükûn ile harekeli biçimde ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi, fiile bitişik zamirler olan *nûn-u nisve* ve harekeli *te*'lerden önceki harfin sükûn ile harekelenme zorunluluğudur. Dolayısıyla nakıs fiilin mâzî çekimi, 3. şahıs dişil çoğuldan itibaren tıpkı sâlim bir fiilin mâzî çekimi gibi yapılır.

Şimdi de ikinci kalıptan olan مَشَى (yürüdü) fiilini mâzî formda çekelim:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ مَشَوْا	هُما مَشَيَا	هُوَ مَشَى	Gâib
هُنَّ مَشَيْنَ	هُما مَشَتَا	هِيَ مَشَتْ	Gâibe
أَنْتُمْ مَشَيْتُمْ	أَنْتُما مَشَيْتُما	أَنْتَ مَشَيْتَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ مَشَيْتُنَّ	أَنْتُما مَشَيْتُما	أَنْتِ مَشَيْتِ	Muhâtaba
نَحْنُ مَشَيْنا		أَنا مَشَيْتُ	Mutekellim

Birinci kalıptan bir fiil olan (دَعا)'nın mâzî çekiminde fark etmiş olduğunuz hususların aynısını ikinci kalıptan olan (مَشَى) fiilinin mâzî çekiminde de fark etmiş olmalısınız. Bunları şimdi bir daha tekrarlayalım:

1. Üçüncü şahıs eril ikil formda illetli harfin aslı olan *ye* ortaya çıkarak zorunlu olarak fetha ile harekelenmektedir (مَشَيَا). Bunun sebebi ikil elifini okutabilmek içindir.
2. Üçüncü şahıs eril çoğulda illetli harf düşmektedir. Bunun sebebini bir kez daha hatırlayalım: Normalde (مَشَيا)'dan sonra (مَشَيُوا) demek isteyeceksiniz. Burada şu kuralı hatırlamamız gerekiyor: "İlletli harf harekeli ve kendinden önceki harf de harekeli ise, illetli harfin harekesi atılır ve illetli harf kendinden önceki harfin harekesine uygun bir illetli harf görünümüne girer". Bu durumda fiilimiz (مَشَاوْا) halini alır. Burada iki sükûn yan yana geldiği için illetli harf düşecek sadece 3. çoğul eril şahıs zamiri *vâvu'l-cemâ'a* kalacak ve fiilimiz (مَشَوْا) olacaktır.
3. Üçüncü şahıs dişil çoğuldan itibaren illetli harfin aslı olan *ye*, sükûn ile harekeli biçimde ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi, fiile bitişik zamirler olan *nûn-u nisve* ve harekeli *te*'lerden önceki harfin sükûn ile harekelenme zorunluluğudur. Dolayısıyla nakıs fiilin mâzî çekimi, 3. şahıs dişil çoğuldan itibaren tıpkı sâlim bir fiilin mâzî çekimi gibi yapılır.

Şimdi de dördüncü kalıptan olan رَضِيَ (razı oldu) fiilini mâzî formda çekelim:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ رَضُوا	هُما رَضِيا	هُوَ رَضِيَ	Gâib
هُنَّ رَضِينَ	هُما رَضِيَتا	هِيَ رَضِيَتْ	Gâibe
أَنْتُمْ رَضِيتُمْ	أَنْتُما رَضِيتُما	أَنْتَ رَضِيتَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ رَضِيتُنَّ	أَنْتُما رَضِيتُما	أَنْتِ رَضِيتِ	Muhâtaba
نَحْنُ رَضِينا		أَنا رَضِيتُ	Mutekellim

Dördüncü kalıptan olan nâkıs fiilin çekiminde, 3. şahıs eril çoğul formu dışında bütün formların tıpkı sâlim bir fiilin çekimindeki gibi olduğunu fark etmiş olmalısınız. 3. şahıs eril çoğul formunda ise görüldüğü gibi illetli harf *ye* düşürülmüş, 'aynu'l-fiilin kesra olan harekesi, *vâvu'l-cemâ'a* dolayısıyla ses uyumu gereği dammeye dönüşmüş ve fiil burada رَضُوا şeklini almıştır.

Nâkıs Fiilin Muzâri Çekimi

Şimdi birinci kalıptan olan دَعا (davet etti; dua etti) fiilinin muzâri çekimini yapalım:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ يَدْعُونَ	هُما يَدْعُوَانِ	هُوَ يَدْعُو	Gâib
هُنَّ يَدْعُونَ	هُما تَدْعُوَانِ	هِيَ تَدْعُو	Gâibe
أَنْتُمْ تَدْعُونَ	أَنْتُما تَدْعُوَانِ	أَنْتَ تَدْعُو	Muhâtab
أَنْتُنَّ تَدْعُونَ	أَنْتُما تَدْعُوَانِ	أَنْتِ تَدْعِينَ	Muhâtaba
نَحْنُ نَدْعُو		أَنا أَدْعُو	Mutekellim

Yukarıdaki çekimde, muzâri fiile bitişen (انِ...)'deki *elif*, illetli harfin aslının ortaya çıkıp *fetha* ile harekelenmesini icap ettirirken; (ونَ...)'deki *vâvu'l-cemâ'a* ile (ينَ...)'deki *yâu'l-muhâtaba*'nın ise kendilerinden önceki illetli harfleri (iki sükûn yan yana gelemeyeceği için) düşürdükleri ve kendilerinden önceki harekeyi de kendi yapılarına uydurmak için zorunlu olarak *damme* veya *kesra*'ya dönüştürdükleri görülüyor:

يَدْعُوُونَ ← يَدْعُوْوْنَ ← يَدْعُونَ

تَدْعُوِينَ ← تَدْعُوْيْنَ ← تَدْعِيْنَ ← تَدْعِينَ

Not: (ونَ...)'deki *vâvu'l-cemâ'a*, kendisinden önceki *kesra* harekesini ses uyumu gereği zorunlu olarak *damme*'ye dönüştürür (bunu çok açık biçimde 2. kalıptan bir nâkıs fiilin muzâri çekiminde (يَمْشُونَ) veya 4. kalıptan nâkıs fiilin mâzî çekiminin 3. şahıs eril çoğul formunda (رَضُوا) görebilirsiniz), fakat kendisinden önceki *fetha* harekesini *damme*'ye dönüştürmeyip kendisi zorunlu olarak *sükûn* ile harekelenir (bunu açık bir şekilde 1. ve 2. kalıptan olan nâkıs fiillerin mâzî çekiminin 3. şahıs eril çoğulunda (مَشَوْا, دَعَوْا) görebilirsiniz).

(ينَ...)'deki *yâu'l-muhâtaba* ise, kendisinden önceki *damme* harekesini ses uyumu gereği zorunlu olarak *kesra*'ya dönüştürürken (bunu çok açık biçimde 1. kalıptan bir nâkıs fiilin muzâri çekiminde görebilirsiniz -تَدْعِينَ-), kendisinden önceki *fetha* harekesini *damme*'ye dönüştürmeyip kendisi zorunlu olarak *sükûn* ile harekelenir (bunu da açık bir şekilde 4. kalıptan nakıs bir fiilin biraz sonra anlatılacak olan muzâri çekiminde görebilirsiniz).

Arapçada illetli harflerin düşürülmesinin ve hareke değişimlerinin sebeplerini bulup açıklamaya ***i'lâl*** diyoruz. Nâkıs fiiller, görüldüğü üzere bolca i'lâl yapmayı gerektiren fiillerdir. Biz ilgili yerlerde i'lâl yaparak sizin bu değişimlerin sebeplerini kavrayarak öğrenmenizi sağlamaya çalışıyoruz. Ancak nedenine inmeden doğrudan ezberlemek de dilde öğrenim yöntemlerinden biridir. **Dolayısıyla buradaki yapısal değişim ve dönüşümlerin açıklamasını kavramak size zor geldiğinde, bu kısmı atlayıp doğrudan yapıyı ezberleme yolunu tercih ediniz.** Çünkü sizin bu düzeyinizde öğretilmeye çalışılan esasında yapının ezberletilmesidir. Bazen farklılığın nedenini kavrayarak ezberlemek daha kolay mümkün olurken, bazen nedenini sorgulamadan doğrudan ezberlemek, yapıyı olduğu gibi kabul etmek daha doğru bir seçenek olabilmektedir. Üst sınıflarda, Arapça bilgi düzeyiniz ilerlediğinde, bu konuya dönüş yaptığınızda bugünkünden daha hızlı ve kolay anlayıp kavrayacağınızı biliniz.

Şimdi de ikinci kalıptan olan مَشَى (yürüdü) fiilinin muzâri çekimini yapalım:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ يَمْشُونَ	هُما يَمْشِيانِ	هُوَ يَمْشِي	Gâib
هُنَّ يَمْشِينَ	هُما تَمْشِيانِ	هِيَ تَمْشِي	Gâibe
أَنْتُمْ تَمْشُونَ	أَنْتُما تَمْشِيانِ	أَنْتَ تَمْشِي	Muhâtab
أَنْتُنَّ تَمْشِينَ	أَنْتُما تَمْشِيانِ	أَنْتِ تَمْشِينَ	Muhâtaba
نَحْنُ نَمْشِي		أَنا أَمْشِي	Mutekellim

Burada *nâkıs-ı yâî* olan bir fiilin muzâri çekiminde de, tıpkı *nâkıs-ı vâvî* olan bir fiilin muzâri çekiminde olduğu gibi, muzâri fiile bitişen (ـانِ...)'deki *elif*, illetli harfin aslının ortaya çıkıp *fetha* ile harekelenmesini icap ettirirken; (ـونَ...)'deki *vâvu'l-cemâ'a* ile (ـينَ...)'deki *yâu'l-muhâtaba*'nın ise kendilerinden önceki illetli harfleri (iki sükûn yan yana gelemeyeceği için) düşürdükleri ve kendilerinden önceki harekeyi de kendi yapılarına uydurmak için zorunlu olarak *damme* veya *kesra*'ya dönüştürdükleri görülüyor:

يَمْشِيُونَ ← يَمْشِيْونَ ← يَمْشِونَ ← يَمْشُونَ

تَمْشِيِينَ ← تَمْشِيْينَ ← تَمْشِينَ

Vâvu'l-cemâ'a'nın yukarıda belirtilen fonksiyonu *nâkıs-ı yâî*'de daha belirgin görünürken, *yâu'l-muhâtaba*'nın fonksiyonu *nâkıs-ı vâvî*'de daha belirgindir.

Şimdi de dördüncü kalıptan olan nâkıs bir fiilin muzâri çekimini yapalım:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ يَرْضَوْنَ	هُما يَرْضَيانِ	هُوَ يَرْضَى	Gâib
هُنَّ يَرْضَيْنَ	هُما تَرْضَيانِ	هِيَ تَرْضَى	Gâibe
أَنْتُمْ تَرْضَوْنَ	أَنْتُما تَرْضَيانِ	أَنْتَ تَرْضَى	Muhâtab
أَنْتُنَّ تَرْضَيْنَ	أَنْتُما تَرْضَيانِ	أَنْتِ تَرْضَيْنَ	Muhâtaba
نَحْنُ نَرْضَى		أَنا أَرْضَى	Mutekellim

Öğrenme Çıktısı

2 Mu'tell fiillerin üçüncü grubunu oluşturan Nâkıs fiillerin di'li geçmiş, geniş ve şimdiki zaman çekimlerini yapabilme

Araştır/ Tekrarla 2

شَكَا fiili, 1. kalıptandır. Mâzî ve muzâri çekimlerini defterinize yazınız.

İlişkilendir/ Karşılaştır

Kur'ân-ı Kerîm'in "Bakara Sûresi" 221, "Yusuf Sûresi" 86. ve "Nisâ Sûresi" 112. ayet-i kerimelerinde bulunan nâkıs fiilleri tespit ediniz.

Anlat/ Paylaş

Arkadaşlarınızla, nâkıs fiilleri kullanarak birbirinize tatilinizi nasıl geçirdiğinizi, nerede kaldığınızı sorup yanıt veriniz.

NÂKIS FİİLLERDE EMİR VE NEHİY ÇEKİMİ

الأمرُ و النهيُ في الفعل الناقص

Nâkıs Fiilin Emr-i Hâzır Çekimi

Nâkıs fiillerden emr-i hâzır kipi elde etmek istediğimizde, yine sulâsî fiillerde emr-i hâzır kipinin bulunuşuna ilişkin yolu izlememiz gerekmektedir. Buna göre, örneğin birinci kalıptan olan دعا fiilinden emr-i hâzır kipi elde etmek istediğimizde:

1. Fiilin ikinci şahıs muzârisi (eril) alınır: أَنْتَ تَـدْعُو
2. Baştaki muzâraat harfi atılır: دْعُو
3. Muzâraat harfi atıldıktan sonra ardından gelen harf okunamadığı için başa elif harfi getirilir. 'Aynu'l-fiilin harekesi damme olduğu için bu elif de damme ile harekelenir: أُدْعُو
4. Son işlem olarak fiilin sonu cezm edilir. Nâkıs fiillerde sondaki illetli harfin düşürülmesi cezm alâmetidir. Dolayısıyla sondaki illetli harf olan vâv (و) düşürülür : أُدْعُ

Emr-i hâzır bulma kuralını, ikinci şahsa ait diğer formlar üzerinde de uygulayacak olursak, şöyle bir sonuç elde ederiz:

أَنْتُما تَدْعُوَانِ ← أُدْعُوَا
أَنْتُمْ تَدْعُونَ ← أُدْعُوا
أَنْتِ تَدْعِينَ ← أُدْعِي
أَنْتُما تَـدْعُوَانِ ← أُدْعُوَا
أَنْتُنَّ تَدْعُونَ ← أُدْعُوْنَ

Buna göre, دَعا fiilinin emr-i hâzır kipinin çekimini şu şekilde düzenleyebiliriz:

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
أَنْتُمْ أُدْعُوا	أَنْتُما أُدْعُوَا	أَنْتَ أُدْعُ	Muhâtab
أَنْتُنَّ أُدْعُونَ	أَنْتُما أُدْعُوَا	أَنْتِ أُدْعِي	Muhâtaba

Şimdi de ikinci kalıptan gelen مَشَى (yürüdü) fiilinin emr-i hâzır çekimini yapalım.

أنتَ تَمْشِي – مْشِي – اِمْشِي – اِمْشِ

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
أَنْتُمْ اِمْشُوا	أَنْتُما اِمْشِيا	أَنْتَ اِمْشِ	Muhâtab
أَنْتُنَّ اِمْشِينَ	أَنْتُما اِمْشِيا	أَنْتِ اِمْشِي	Muhâtaba

Şimdi de dördüncü kalıptan olan رَضِيَ (razı oldu) fiilinin emr-i hâzır çekimini yapalım:

أنتَ تَرْضَى – رْضَى – اِرْضَى – اِرْضَ

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
أَنْتُمْ اِرْضَوْا	أَنْتُما اِرْضَيا	أَنْتَ اِرْضَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ اِرْضَيْنَ	أَنْتُما اِرْضَيا	أَنْتِ اِرْضَيْ	Muhâtaba

Nâkıs Fiilin Nehy-i Hâzır Çekimi

Nehy-i hâzır çekiminin kuralını artık biliyorsunuz. دَعا fiilinin nehy-i hâzır çekimini ilgili şahıslar için *nehiy lâ'sı* ile aşağıdaki gibi yaparız:

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
أَنْتُمْ لا تَدْعُوا	أَنْتُما لا تَدْعُوَا	أَنْتَ لا تَدْعُ	Muhâtab
أَنْتُنَّ لا تَدْعُونَ	أَنْتُما لا تَدْعُوَا	أَنْتِ لا تَدْعِي	Muhâtaba

Nâkıs Fiilin Emr-i Gâib Çekimi

Emr-i gâibin üçüncü şahıslara dönük emir kipi olduğunu ve nasıl yapıldığını artık biliyorsunuz. دَعا fiilinin emr-i gâib çekimini *emir lâm'ı* ile aşağıdaki gibi yaparız:

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ لِيَدْعُوا	هُما لِيَدْعُوَا	هُوَ لِيَدْعُ	Gâib
هُنَّ لِيَدْعُونَ	هُما لِتَدْعُوَا	هِيَ لِتَدْعُ	Gâibe

Nâkıs Fiilin Nehy-i Gâib Çekimi

Şimdi de دَعا fiilinin nehy-i gâib çekimini görelim:

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هم لا يَدْعُوا	هما لا يَدْعُوَا	هو لا يَدْعُ	Gâib
هُنَّ لا يَدْعُونَ	هما لا تَدْعُوَا	هِي لا تَدْعُ	Gâibe

Nâkıs fiil ile kurulmuş bazı örnek cümleler:

ماذا يَفْعَلُ الرَّجُلُ؟ Adam ne yapıyor?

هُوَ يَدْعُو رَبَّهُ. Rabbine dua ediyor.

ماذا يَفْعَلُ الناسُ في الصُّورَة؟

Resimdeki insanlar ne yapıyor?

هم يَمْشُونَ في الشَّارِعِ.

Onlar caddede yürüyorlar.

ماذا يَرْمِي الطُّلّابُ؟

Öğrenciler ne fırlatıyorlar?

هُمْ يَرْمُونَ قُبّعات التخرّج.

Onlar kep fırlatıyorlar.

لا تَبْكِي يا صَغِيرَتِي.

Ağlama bebeğim.

dikkat

Buradaki hitabın kız çocuğuna yapıldığını fark etmiş olmalısınız!

Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz:

O, topu atıyor.	هُوَ يَرْمِي الكُرَةَ.
O, topu atmadı.	هُوَ لَمْ يَرْمِ الكُرَةَ.
İşten sonra eve yürüyorum.	أَمْشِي إلى البيت بَعْدَ العَمَلِ.
Günler hızla geçiyor.	تَمْضِي الأيَّامُ بِسُرْعة.
Fakülteye buradan yürü.	اِمْشِ إلى الكُلِّية مِن هنا.
İki kız öğrenci sınav için fakültede kaldılar.	الطّالِبَتانِ بَقِيَتا في الكلية للامْتِحان.
Üniversite kimliğini odada unuttum.	نَسِيتُ البِطاقَةَ الجامِعِيَّةَ في الغُرْفَةِ.
Hayatındaki olumsuzlukları unut!	اِنْسَ السَّلْبِيّاتِ في حَياتكَ!
O, evde kalsın!	هي لِتَبْقَ في البيتِ.
Büyük bir apartman yapıyoruz.	نحن نَبْنِي عِمارَةً كبيرةً.
Evin duvarına yaklaşıyorsunuz.	أنتم تَدْنونَ من سورِ البيت.

Öğrenme Çıktısı

3 Nâkıs fiillerin emr-i hâzır, emr-i gâib; nehy-i hâzır ve nehy-i gâib çekimlerini yapabilme

Araştır/ Tekrarla 3

Aşağıda verilen nâkıs fiilin emr-i hâzır, emr-i gâib, nehy-i hâzır, nehy-i gâib çekimlerini yapınız. (4/نسِيَ)

İlişkilendir/ Karşılaştır

Kur'an-ı Kerîm'in "Kısas Sûresi" 77. ayet-i kerimesinde geçen "لا تَنْسَ نَصِيبَكَ من الدّنيا" cümlesini nâkıs fiillere ilişkin öğrendiğiniz bilgilerle ilişkilendiriniz ve fiilin nasıl bir yapıda olduğunu belirtiniz.

Anlat/ Paylaş

Birkaç nâkıs fiil seçip onları emir ve nehiy formlarına çevirerek ezberleyiniz. Bu ezberinizi çevrenizde Arapça bilen kişilerle paylaşınız.

ARAPÇADA KALIP İFADELER

التَّعْبيرات في اللغة العربية

أخَذَ ..... إلى ....

Birini, bir şeyi bir yere götürmek

أخَذْتُ صَديقي إلى المَطار.

Arkadaşımı havaalanına götürdüm.

أبي! يَجِبُ أنْ تَأْخُذَني إلى المَدْرَسَة.

Baba beni okula götürmelisin!

-هَلْ أخَذْتَ الأطْفالَ إلى السّينما؟
-نَعَمْ، أَخَذْتُهُمْ إلى السّينما.

-Çocukları sinemaya götürdün mü?
-Evet, onları sinemaya götürdüm.

– هَلْ يُمْكِنُ أنْ تَأْخُذَني إلى السّوق؟
– نَعَم، يُمكِنُ أنْ آخُذَكِ إلى السّوق.

- Beni çarşıya götürmen mümkün mü?
-Evet, seni çarşıya götürmem mümkün.

دعا... إلى...

Birini bir yere veya bir şeye davet etmek

-هَلْ دَعَوْتِ صَديقتك إلى بيتكِ؟

-نَعَمْ، دَعَوْتُها إلى بَيْتي.

-Arkadaşını evine davet ettin mi?

-Evet, onu evime davet ettim.

-هَلْ تَدْعُو الجِيرانَ إلى حَفْلَةِ العُرْس؟

- نَعَمْ أدْعوهُمْ إلى حَفْلَةِ العُرْس.

-Komşuları düğüne davet ediyor musun?

-Evet, onları düğüne davet ediyorum.

يَجِبُ أن نَدْعُوَ جَدِّي و جَدَّتي إلى العَشاء يا أحمد.

Ahmet, büyük annem ile büyük babamı akşam yemeğine davet etmemiz gerekiyor.

شَكَرَ... على ...

Bir şeyden dolayı veya bir şey için birine teşekkür etmek

يَجِبُ أنْ نَشْكُرَ اللهَ على نِعَمِهِ.

Nimetlerinden dolayı Allah'a şükretmemiz lazım.

يَشْكُرُ المَرِيضُ محمداً على مُساعَدَتِهِ.

Hasta yardımından dolayı Muhammed'e teşekkür ediyor.

نَشْكُرُ الإمامَ على حُسْنِ ضِيافَتِه.

Konukseverliğinden dolayı imama teşekkür ederiz.

Öğrenme Çıktısı

4 Arapçada sık kullanılan bazı ifade biçimlerini tanıma ve yerinde kullanma becerisi elde edebilme

Araştır/ Tekrarla 4

Yukarıda verilen kalıp ifadeleri defterlerinizde yazınız ve birer örnek cümle içinde kullanınız.

İlişkilendir/ Karşılaştır

Kur'an-ı Kerîm'in "Hac Sûresi" 67. ayet-i kerimesinde geçen "أُدْعُ إلَى رَبِّكَ" cümlesini nâkıs fiillere ilişkin öğrendiğiniz bilgilerle ilişkilendiriniz ve fiilin nasıl bir yapıda olduğunu belirtiniz.

Anlat/ Paylaş

Yukarıda kullanılan kalıp ifadeleri ezberleyiniz. Bu ifadelerle oluşturduğunuz soruları arkadaşlarınızla birbirinize sorunuz.

السلام عليكم. اليوم دَرَسْنا تَصْرِيفَ الفعل الناقص.
الفعل الناقص هو فعلٌ حرفه الأخير حرف عِلّة. مثل دعا–مَضَى–رَمى
هُوَ قسمان: الناقص الواوي (مثل دَعا) ؛ و الناقص اليائي (مثل رمى)

الفعل الناقص

دعا ← : الناقص الواوي

رمى ← الناقص اليائي

Selâmün aleyküm. Bugün nâkıs fiillerin çekimlerini öğrendik. Nâkıs fiil, son harfi illetli olan fiildir. De‘â, madâ, remâ gibi. İki bölümdür:

Nâkıs-i vâvî (de‘â gibi)

Nâkıs-i yâ’i (remâ gibi).

أُنْظُرُوا إلى السَّبّورة.
هنا أمثلة الماضي والمضارع والأمر للفعل الناقص.

Emir	Muzâri	Mâzî
أُدْعُ	يَدْعو	دَعا
اِرْمِ	يَرْمِي	رَمى
اِرْضَ	يَرْضى	رَضِيَ

Tahtaya bakınız. Burada nâkıs fiiller için mâzî, muzâri ve emir örnekleri var.

okuma

قراءة

كَرَمُ الضِّيافَة

إسْماعيل طالِب مُجْتَهِد يَدْرُسُ في كُلِّيّة الإلهيّات بِجامِعَة مَرمَرة و يَعيشُ في مَدينَة إسطنبول مع أَهله. في يوم الأَحَد الماضي ذَهَبَ إلى مَسْجِد السُّلطان أحمد لِيُصلّي صَلاة الظُّهر فيه. و بعدَ الصَّلاة تَقابَلَ إسماعيل في المَسْجِد مَع طالِبٍ مِصْريٍّ اسْمُهُ مُحَمَّد يَدْرُسُ في كُلِّيَّة الحُقوق بِجامِعَة القاهِرة.

بعدَ التَّعارُف دعاه إسماعيل إلى بَيْتِه و قال له: "يا مُحمّد بَيْتي قَريب مِن هنا. هل تَأْتي مَعي إلى بَيْتي؟ الغَداء جاهِز، نأْكُلُ مَعاً". فَقبِلَ مُحَمَّد الدَّعْوَة فذَهَبا مَعاً إلى بَيْته في حَيِّ الفاتِح. و هُناك أَكَلا الغَداءَ وشَرِبا الشّاي. و حَكَى كُلٌّ منهُما لِلْآخَر حَياتَه.

قَضَى محمد في بيتِ إسماعيل ساعتَيْنِ. لَمْ يَعْرِفا كيفَ مَضَى الوَقتُ. و أخيرًا أَخَذَهُ إسماعيل إلى فُنْدُقِهِ في حَيِّ السُّلطان أَحمد. سَعِدَ محمد بالتَّعارُف مَع إسماعيل و شَكَرَه على كَرَمِ ضِيافَتِهِ و دَعَاه إلى القاهِرة.

Konukseverlik

İsmail, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde okuyan ve ailesiyle birlikte İstanbul'da yaşayan çalışkan bir öğrencidir. Geçen Pazar günü öğle namazını kılmak için Sultan Ahmet camiine gitti. İsmail namazdan sonra camide Kahire Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğrenim gören Muhammet isimli Mısırlı bir öğrenci ile karşılaştı.

Tanışmadan sonra İsmail onu evine davet ederek "Muhammet, evim buraya yakın, benimle evime gelir misin? Öğle yemeği hazır, birlikte yemek yeriz" dedi. Muhammet daveti kabul etti. Bunun üzerine birlikte onun Fatih semtindeki evine gittiler. Orada öğle yemeyi yediler ve çay içtiler. Her biri diğerine hayatını anlattı.

Muhammet İsmail'in evinde iki saat geçirdi. Zamanın nasıl geçtiğini anlamadılar. Sonunda İsmail onu Sultanahmet'teki oteline götürdü. Muhammet, İsmail ile tanıştığına mutlu oldu ve ona konukseverliğinden dolayı teşekkür edip onu Kahire'ye davet etti.

alıştırmalar

التَدْريبات

1- Aşağıdaki boşlukları sütundaki fiilin uygun mâzî çekimiyle doldurunuz.

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	مشى/2
هُمْ	هُما	هُوَ مَشى	Gâib
هُنَّ	هُما	هِيَ	Gâibe
أَنْتُمْ	أَنْتُما	أَنْتَ مَشَيْتَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ	أَنْتُما	أَنْتِ	Muhâtaba
نَحْنُ		أَنا مَشَيْتُ	Mutekellim

2- Aşağıdaki boşlukları parantez içinde verilen nâkıs fiillerin uygun mâzî formlarıyla doldurunuz.

1. الفَتاتانِ .... (نَسِيَ) ساعَةَ المَوْعِد.
2. .... (مَضَى) الأَيّامُ بِسُرْعَة.
3. أَصْدقاؤنا .... (قضى) عُطْلَة جميلة هُنا.
4. الجنودُ............. (دنا) من الحُدود.
5. .... (شكا) الطالبان إلى المُدير مِن صَدِيقِهما.

3- Aşağıdaki nâkıs fiillerin tümü 1. kalıptandır. Parantez içinde verilen zamire ait muzâri formlarını yazınız.

1. غَزا (هم) ....
2. عَفا (أنتما) ....
3. شكا (أنتَ) ....
4. دَعا (هي) ....
5. نَما (أنتم) ....

4- Aşağıdaki nâkıs fiillerin tümü 2. kalıptandır. Parantez içinde verilen zamire ait muzâri formlarını yazınız.

1. رَمَى (هن) ....
2. مَضَى (أنتِ) ....
3. بَكى (أنا) ....
4. شَفى (هو) ....
5. عَنى (هم) ....

5- Aşağıdaki nâkıs fiillerin tümü 4. kalıptandır. Parantez içinde verilen zamire ait muzâri formlarını yazınız.

1. بَقِيَ (نحن) ....
2. نَسِيَ (أنتم) ....
3. شَقِيَ (أنتَ) ....
4. خَشِيَ (هو) ....
5. رَضِيَ (أنتِ) ....

6- Aşağıdaki tabloyu, verilen fiillerin tekil şahıs için uygun eril ve dişil formuyla doldurunuz (Hangi kalıptan oldukları fiillerin yanında belirtilmiştir.)

Nehy-i Gâib	Nehy-i Hâzır	Emr-i Gâib	Emr-i Hâzır	
				رَمَى - 2
				عَفا - 1
				شَفَى - 2
				رَضِيَ - 4
				دَعا - 1

7- Aşağıdaki cümlelerin öznelerini 1. tekil şahsa çevirerek cümleleri örneklerdeki gibi yeniden kurunuz ve kurduğunuz cümlenin anlamını yazınız. Örnek:

– أَخَذَ الوالِدُ وَلَدَهُ إلى المَدْرسة. – أَخَذْتُ وَلَدي إلى المَدْرَسة. (Oğlumu okula götürdüm.)

– تَأْخُذُ المَرْأَةُ والِدَتَها إلى المُسْتَشْفى. – آخُذُ والِدَتي إلى المُسْتَشْفى. (Annemi hastaneye götürüyorum.)

1. أَخَذَتْ فاطِمَةُ كُتُبَها إلى المَكْتَبَةِ.
2. أَخَذَ المُعَلِّمونَ تَلاميذَهُمْ إلى حَديقَةِ الحَيَوان.
3. يَأْخُذُ الطّلابُ المُديرَ إلى الصَّفِّ.
4. أخَذْنا والِدَنا إلى غُرْفَتِهِ.
5. أَخَذَ مُحَمّدٌ صَديقَهُ إلى المَطار.

8- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri "دعا إلى" veya "شَكَرَ على" fiillerinin uygun formu ile doldurunuz.

1. الطُّلابُ .... أساتِذَتَهُمْ ....حَفْلَةِ التَّخَرُّجِ.
2. ....رَسُولُ الله (ص) المُشْرِكِين ....الإسْلامِ.
3. أنا ....إمامَ المَسْجِدِ ....صَنيعَتِهِ.
4. المَريضُ ....المُمَرِّضاتِ............اهْتِمامِهِنَّ بِهِ.
5. ....الوزيرُ مُدَرَاءَ المَدارِسِ ....الاجْتِماعِ.
6. الرَّئِيسُ ....أَعْضاءَ المَجْلِسِ ....دَعْمِهِمْ في الانْتِخاب.

9- Aşağıdaki Türkçe cümleleri Arapçaya çeviriniz.

1. Topu bahçeye fırlattık.
2. Annesi işe gidince kız çocuk ağladı.
3. Dedemi evime öğlen yemeğine davet ettim.
4. Selim, bana arkadaşlarını şikayet etme!
5. Ankara'da iki gün geçirdiniz.

10- Aşağıdaki Arapça cümleleri Türkçeye çeviriniz.

1. لا تَمْشِ أمامَ هذا البناء القَديم يا عَلِي!
2. أَرْجو من الله المغفرة.
3. لا تَقْضِ العُطْلَةَ الصيفية في المدينة يا كَريم!
4. هَلْ نَسِيْتَ أيّاماً قَضَيْناها معاً.
5. اِرْضَ عَنّا يا رَبّي.

öğrenme çıktıları ve bölüm özeti التَّلْخِيص

1 Günlük hayatta sıklıkla kullandığımız قضى (geçirmek), بَقِيَ (kalmak), مشى (yürümek) gibi fiillerle cümle kurabilme

Günlük Hayatımızda Arapça 5

Diyaloglarla bölümde işlenen dilbilgisi konularına giriş yapılmakta, nâkıs fiilleri cümle içinde kullanma becerisi kazandırılmaktadır.

2 Mu'tell fiillerin üçüncü grubunu oluşturan Nâkıs fiillerin di'li geçmiş, geniş ve şimdiki zaman çekimlerini yapabilme

Arapçada Nâkıs Fiiller

Mu'tell fiiller grubunun üçüncü ögesi *nâkıs* fiillerdir. Son harfi, yani lâmu'l-fi'l'i illetli olan fiillere nâkıs fiiller denir. Nâkıs fiiller bu illetli harfin vav (و) ya da ye (ي) oluşuna göre ikiye ayrılır:

- İlletli olan son harf vâv ise bu fiile nâkıs-ı vâvî denir ve bu illetli harf mâzî formda elif-i memdûde (uzun elif) olarak görünür. Örnek: دَعا (davet etti, dua etti) / رَجا (rica etti) / نَما (gelişti) / دَنا (yaklaştı)
- İlletli olan son harf *ye* ise bu fiile *nâkıs-ı yâ'î* adı verilir ve bu illetli harf mâzî formda *elif-i maksûre* (kısa elif) olarak görünür. Örnek: رَوَى (rivayet etti) / نَوَى (niyet etti) / بَنَى (yaptı, bina etti) / مَشَى (yürüdü)

Dördüncü kalıptan olan nâkıs fiillerde illetli harf *ye*'dir ve mâzîde *ye* olarak karşımıza çıkarken, muzâride (kendisinden önceki harfin harekesi fetha olduğu için) *elif-i maksûre* olarak görünür. Örnek: رَضِيَ – يَرْضَى (razı olmak) / يَبْقَى – بَقِيَ (kalmak) / نَسِيَ – يَنْسَى (unutmak)

1. ve 2. kalıptan nâkıs fiillerin mâzî çekimlerinde 3. şahıs eril çoğul formunda iki sükûn yan yana geldiği için illetli harf düşer, sadece 3. çoğul eril şahıs zamiri *vâvu'l-cemâ'a* kalır :دَعَوْا ve مَشَوْا gibi.

Dördüncü kalıptan olan nâkıs fiilin mâzî çekiminde, 3. şahıs eril çoğul formu dışında bütün formlar tıpkı sâlim bir fiil gibi çekilir. 3. şahıs eril çoğul formunda ise illetli harf *ye* düşürülür, 'aynu'l-fiilin kesra olan harekesi, *vâvu'l-cemâ'a* dolayısıyla ses uyumu gereği dammeye dönüşür: رَضُوا gibi.

Birinci ve ikinci kalıptan nâkıs fiillerin muzâri çekimlerinde, muzâri fiile bitişen (...انِ)'deki *elif*, illetli harfin aslının ortaya çıkıp fetha ile harekelenmesini icap ettirirken (يَدْعُوانِ، يَمْشِيانِ); (...ونَ)'deki *vâvu'l-cemâ'a* ile (...ينَ)'deki *yâu'l-muhâtaba*'nın kendilerinden önceki illetli harfleri (iki sükûn yan yana gelemeyeceği için) düşürdükleri ve kendilerinden önceki harekeyi de kendi damme veya kesra'ya dönüştürdükleri görülür. (يَدْعُونَ، تَدْعِينَ، يَمْشُونَ، تَمْشِينَ)

3 Nâkıs fiillerin emr-i hâzır, emr-i gâib; nehy-i hâzır ve nehy-i gâib çekimlerini yapabilme

Nâkıs Fiillerde Emir ve Nehiy Çekimi

Nâkıs-ı vâvî olan (دعا – davet etti, çağırdı) fiilinden emr-i hâzır kipi elde etmek istediğimizde, yine sulâsî fiillerde emr-i hâzır kipinin bulunuşuna ilişkin yolu izlememiz gerekmektedir. Fiilin ikinci şahıs muzârisi (eril) alınır (أَنْتَ تَدْعُو), baştaki muzâraat harfi atılır (دْعُو), muzâraat harfi atıldıktan sonra ardından gelen harf okunamadığı için başa elif harfi getirilir ve aynu'l-fiil dammeli olduğu için bu elif damme ile harekelenir ve son işlem olarak da fiilin sonu cezm edilir. Kuralımız gereği sondaki illetli harf cezm alâmeti olarak düşürülür ve (أُدْعُ) biçimi elde edilir. Emr-i hâzır bulma kuralını, fiilin ikinci şahsa ait diğer muzâri formları üzerinde de uygulayacak olursak,

أُدْعُوا ← أَنْتُما تَدْعُوانِ

أُدْعوا ← أَنْتُمْ تَدْعونَ

أُدْعي ← أَنْتِ تَدْعينَ

أُدْعُوا ← أَنْتُما تَدْعُوانِ

أُدْعُونَ ← أَنْتُنّ تَدْعونَ

şeklinde olduğu görülür.

4 Arapçada sık kullanılan bazı ifade biçimlerini tanıma ve yerinde kullanma becerisi elde edebilme

Arapçada Kalıp İfadeler

Görsellerle birlikte verilen Arapça cümlelerde bu yapılar tanıtılmış ve alıştırmalar yoluyla kullanma becerisi kazandırılmıştır.

1 Aşağıdakilerden hangisi "أَيْنَ المُتْحَفُ؟" sorusuna verilecek bir cevap olabilir?

A. هو قريبٌ من هنا.
B. هو ينامُ في البيت.
C. لماذا تَذْهَبُ إلى المتحف.
D. المتحفُ جميلٌ جداً.
E. هَلْ تَسْكُنُ معه؟

2 Aşağıdakilerden hangisi nâkıs fiilin tanımıdır?

A. Orta harfi illetli olan fiillerdir.
B. Son harfi illetli olan fiillerdir.
C. Yapısında hemze bulunan fiillerdir.
D. Yapısında şedde bulunan fiillerdir.
E. İlk harfi illetli olan fiillerdir.

3 Aşağıdaki fiillerden hangisi nâkıstır?

A. نام
B. وصل
C. يَنَعَ
D. رَمى
E. قام

4 يَدْعُو ifadesi aşağıdaki formlardan hangisinde çekimlenmiştir?

A. Emr-i Gâib
B. Emr-i Hâzır
C. Nehy-i Gâib
D. Muzâri olumlu
E. Nehy-i Hâzır

5 Aşağıdaki nâkıs fiil çekimlerinden hangisi Emr-i Hâzır formundadır?

A. تَرْمِي
B. اِرْمِ
C. لا تَرْمِ
D. لِيَرْمِ
E. لا تَرْمِي

6 Aşağıdakilerden hangisi مَضَى fiilinin Nehy-i Gâib çekimidir?

A. يَمْضِين
B. لا يَمْضي
C. لا يَمْضِ
D. لِيَمْضِ
E. لا تَمْضِي

7 ".... هُناك ساعتَين." Cümlesinin "Orada iki saat geçirdik." anlamını ifade edebilmesi için boşluğa hangi fiil gelmelidir?

A. قَضَيْنا
B. نَقْضِي
C. قَضى
D. مَشَيْنا
E. نَمْشي

8 لا تأخُذْني إلى المطار.

Yukarıdaki cümlenin Türkçesi aşağıdakilerden hangisidir?

A. Beni havaalanına götürmüyorsun.
B. Beni havaalanına götürmüyor.
C. Beni havaalanına götürme!
D. Seni hava alanına götürmüyorum.
E. Seni havaalanında görmüyorum.

9 "Arkadaşıma (erkek) yardımı için teşekkür ettim." ifadesinin Arapça karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

A. شَكَرْتُ صَديقي على مُساعَدتِي.
B. شَكَرْتُ صَديقي على مُساعَدتِهِ.
C. شَكَرْتُ صَديقتي على مُساعَدتِي.
D. شَكَرْتُ صَديقتي على مُساعَدتِهَا.
E. شَكَرْتَ صَديقي على مُساعَدتِي.

10 ... قضيا في البيتِ ساعتَين.

Yukarıdaki cümlenin başında boş bırakılan yere gelebilecek ayrık özne zamiri aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A. هو
B. هما
C. أنتما
D. هي
E. هم

1. A	Yanıtınız yanlış ise "Günlük Hayatımızda Arapça 5" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
2. B	Yanıtınız yanlış ise "Arapçada Nâkıs Fiiller" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
3. D	Yanıtınız yanlış ise "Arapçada Nâkıs Fiiller" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
4. D	Yanıtınız yanlış ise "Nâkıs Fiilin Muzârî Çekimi" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
5. B	Yanıtınız yanlış ise "Nâkıs Fiilin Emr-i Hâzır Çekimi" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
6. C	Yanıtınız yanlış ise "Nâkıs Fiilin Nehy-i Gâib Çekimi" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
7. A	Yanıtınız yanlış ise "Günlük Hayatımızda Arapça 5" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
8. C	Yanıtınız yanlış ise "Nâkıs Fiilin Nehy-i Hâzır Çekimi" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
9. B	Yanıtınız yanlış ise "Arapçada Kalıp İfadeler" konusunu yeniden gözden geçiriniz.
10. B	Yanıtınız yanlış ise "Nâkıs Fiilin Mâzi Çekimi" konusunu yeniden gözden geçiriniz.

5 Araştır/Tekrarla Yanıt Anahtarı

Araştır 2

شَكا fiili, 1. kalıptandır. Mâzî ve muzâri çekimlerini defterinize yazınız.

Mâzî

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ شَكَوْا	هُما شَكَوا	هُوَ شَكا	Gâib
هُنَّ شَكَوْنَ	هُما شَكَتا	هِيَ شَكَتْ	Gâibe
أَنْتُمْ شَكَوْتُمْ	أَنْتُما شَكَوْتُما	أَنْتَ شَكَوْتَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ شَكَوْتُنَّ	أَنْتُما شَكَوْتُما	أَنْتِ شَكَوْتِ	Muhâtaba
نَحْنُ شَكَوْنا		أَنا شَكَوْتُ	Mutekellim

Muzâri

Çoğul (Cem')	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	
هُمْ يَشْكونَ	هُما يَشْكُوانِ	هُوَ يَشْكو	Gâib
هُنَّ يشْكُونَ	هُما تَشْكُوانِ	هِيَ تَشْكو	Gâibe
أَنْتُمْ تَشْكونَ	أَنْتُما تَشْكُوانِ	أَنْتَ تَشْكو	Muhâtab
أَنْتُنَّ تَشْكُونَ	أَنْتُما تَشْكُوانِ	أَنْتِ تَشْكِينَ	Muhâtaba
نَحْنُ نَشْكو		أَنا أشْكو	Mutekellim

5 Araştır/Tekrarla Yanıt Anahtarı

Araştır 3

Aşağıda verilen nâkıs fiilin emr-i hâzır, emr-i gâib, nehy-i hâzır, nehy-i gâib çekimlerini yapınız. (4/نسِيَ)

Emr-i Hâzır

أنتم اِنْسَوْا	أنتما اِنْسَيا	أنتَ اِنْسَ	Muhâtab
أنتُنَّ اِنْسَيْنَ	أنتما اِنْسَيا	أنت اِنْسَيْ	Muhâtaba

Emr-i Gâib

هم لِيَنْسَوْا	هما لِيَنْسَيا	هو لِيَنْسَ	Gâib
هُنَّ لِيَنْسَيْنَ	هما لِتَنْسَيا	هِي لِتَنْسَ	Gâibe

Nehy-i Hâzır

أَنْتُمْ لا تَنْسَوْا	أنتما لا تَنْسَيا	أنتَ لا تَنْسَ	Muhâtab
أنتنّ لا تَنْسَيْنَ	أنتما لا تَنْسَيا	أنتِ لا تَنْسَيْ	Muhâtaba

Nehy-i Gâib

هم لا يَنسَوْا	هما لا يَنْسَيا	هو لا يَنْسَ	Gâib
هُنّ لا يَنْسَيْنَ	هما لا تَنْسَيا	هِي لا تَنْسَ	Gâibe

5 Alıştırmalar Yanıt Anahtarı

Alıştırma 1

Aşağıdaki boşlukları sütundaki fiilin uygun mâzî çekimleriyle doldurunuz.

Çoğul (Cem‘)	İkil (Tesniye)	Tekil (Mufred)	مشى /2
هُمْ مَشَوْا	هُما مَشَيا	هُوَ مَشى	Gâib
هُنَّ مَشَيْنَ	هُما مَشَتا	هِيَ مَشَتْ	Gâibe
أَنْتُمْ مَشَيْتُمْ	أَنْتُما مَشَيْتُما	أَنْتَ مَشَيْتَ	Muhâtab
أَنْتُنَّ مَشَيْتُنَّ	أَنْتُما مَشَيْتُما	أَنْتِ مَشَيْتِ	Muhâtaba
نَحْنُ مَشَيْنا		أَنَا مَشَيْتُ	Mutekellim

Alıştırma 2

Aşağıdaki boşlukları parantez içinde verilen nâkıs fiillerin uygun mâzî formlarıyla doldurunuz.

1. الفَتاتانِ نَسِيَتا ساعَةَ المَوْعِدِ.
2. مَضَتْ الأيّامُ بِسُرْعَةٍ.
3. أصْدقاءنا قَضَوْا عُطْلة جميلة هُنا.
4. الجنودُ دَنَوْا من الحُدود .
5. شَكا الطالبان إلى المُدير مِن صَدِيقِهما.

Alıştırma 3

Aşağıdaki nâkıs fiillerin tümü 1. kalıptandır. Parantez içinde verilen zamire ait muzâri formlarını yazınız.

1. غَزا (هم) يَغْزُونَ
2. عَفا (أنتما) تَعْفُوانِ
3. شكا (أنتَ) تَشْكو
4. دَعا (هي) تَدْعو
5. نَما (أنتُم) تَنْمُونَ

Alıştırma 4

Aşağıdaki nâkıs fiillerin tümü 2. kalıptandır. Parantez içinde verilen zamire ait muzâri formlarını yazınız.

1. رَمَى (هُنَّ) يَرْمِينَ
2. مَضَى (أنتِ) تَمْضِينَ
3. بَكى (أنا) أبْكي
4. شَفى (هو) يَشْفِي
5. عَنَى (هُم) يَعْنُونَ

5 Alıştırmalar Yanıt Anahtarı

Alıştırma 5

Aşağıdaki nâkıs fiillerin tümü 4. kalıptandır. Parantez içinde verilen zamire ait muzâri formlarını yazınız.

1. بَقِيَ (نحن) نَبْقَى
2. نَسِيَ (أنتم) تَنْسَوْنَ
3. شَقِيَ (أنتَ) تَشْقَى
4. خَشِيَ (هو) يَخْشَى
5. رَضِيَ (أنْتِ) تَرْضَيْنَ

Alıştırma 6

Aşağıdaki tabloyu, verilen fiillerin tekil şahıs için uygun eril ve dişil formuyla doldurunuz.

Nehy-i Gâib	Nehy-i Hâzır	Emr-i Gâib	Emr-i Hâzır	
لا يَرْمِ	لا تَرْمِ	لِيَرْمِ	اِرْمِ	رَمَى – 2
لا تَرْمِ	لا تَرْمِي	لِتَرْمِ	اِرْمِي	
لا يَعْفُ	لا تَعْفُ	لِيَعْفُ	أُعْفُ	عَفا - 1
لا تَعْفُ	لا تَعْفِي	لِتَعْفُ	أُعْفِي	
لا يَشْفِ	لا تَشْفِ	لِيَشْفِ	اِشْفِ	شَفَى – 2
لا تَشْفِ	لا تَشْفِي	لِتَشْفِ	اِشْفِي	
لا يَرْضَ	لا تَرْضَ	لِيَرْضَ	اِرْضَ	رَضِيَ – 4
لا تَرْضَ	لا تَرْضَيْ	لِتَرْضَ	اِرْضَيْ	
لا يَدْعُ	لا تَدْعُ	لِيَدْعُ	أُدْعُ	دَعا – 1
لا تَدْعُ	لا تَدْعِي	لِتَدْعُ	أُدْعِي	

5 Alıştırmalar Yanıt Anahtarı

Alıştırma 7

Aşağıdaki cümlelerin öznelerini 1. tekil şahsa çevirerek cümleleri örneklerdeki gibi yeniden kurunuz ve kurduğunuz cümlenin anlamını yazınız. Örnek:

– أَخَذَ الوالِدُ وَلَدَهُ إلى المَدْرسة.

– أَخَذْتُ وَلَدي إلى المَدْرَسة. (Oğlumu okula götürdüm.)

– تَأْخُذُ المَرْأَةُ والِدَتَها إلى المُسْتَشْفى.

– آخُذُ والِدَتي إلى المُسْتَشْفى. (Annemi hastaneye götürüyorum.)

1. أَخَذَتْ فاطِمَةُ كُتُبَها إلى المَكْتَبَةِ.

أَخَذْتُ كُتُبي إلى المَكْتَبَة. (Kitaplarımı kütüphaneye götürdüm.)

2. أَخَذَ المُعَلِّمونَ تَلاميذَهُمْ إلى حَديقَةِ الحَيَوان.

أَخَذْتُ تَلاميذي إلى حَديقَةِ الحَيَوان. (Öğrencilerimi hayvanat bahçesine götürdüm.)

3. يَأْخُذُ الطّلابُ المُديرَ إلى الصَّفِّ.

آخُذُ المُديرَ إلى الصَّفِّ. (Müdürü sınıfa götürüyorum.)

4. أَخَذْنا والِدَنا إلى غُرْفَتِهِ.

أَخَذْتُ والِدي إلى غُرْفَتِهِ. (Babamı odasına götürdüm.)

5. أَخَذَ مُحَمّدٌ صَديقَهُ إلى المَطار.

أَخَذْتُ صَديقِي إلى المَطار. (Arkadaşımı havaalanına götürdüm.)

Alıştırma 8

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri "دعا إلى" veya "شَكَرَ على" fiilleri-nin uygun formu ile doldurunuz.

1. الطُّلابُ دَعَوْا أَساتِذَتَهُمْ إلى حَفْلَةِ التَّخَرُّجِ.

2. دَعا رسُولُ الله (ص) المُشْرِكِين إلى الإسْلام.

3. أنا شَكَرْتُ إمامَ المَسْجِدِ عَلى صَنِيعَتِهِ.

4. المَريضُ شَكَرَ المُمَرِّضاتِ عَلَى اهْتِمامِهِنَّ بِهِ.

5. دَعا الوزِيرُ مُدَرَاءَ المَدارِسِ إلى الاجْتِماع.

6. الرَّئِيسُ شَكَرَ أَعْضاءَ المَجْلِسِ عَلَى دَعْمِهِمْ في الانْتِخاب.

5 Alıştırmalar Yanıt Anahtarı

Alıştırma 9

Aşağıdaki Türkçe cümleleri Arapçaya çeviriniz.

1- Topu bahçeye fırlattık.
رَمَيْنا الكُرَةَ إلى الحَديقة.

2- Annesi işe gidince kız çocuk ağladı.
بَكَتْ الطِّفْلَةَ عندما ذَهَبَتْ أُمُّها إلى العَمَلِ.

3- Dedemi evime öğlen yemeğine davet ettim.
دَعَوْتُ جَدّي إلى بيتي لِلْغَداءِ.

4- Selim, bana arkadaşlarını şikayet etme!
لا تَشْكُ لي مِن أَصْدِقاءِكَ يا سَليم!

5- Ankara'da iki gün geçirdiniz.
قَضَيْتُم في أنقرة يَوْمَين.

Alıştırma 10

Aşağıdaki Arapça cümleleri Türkçeye çeviriniz.

1- لا تَمْشِ أمامَ هذا البناء القَديم يا عَلي!
Ali, bu eski binanın önünde yürüme!

2- أَرْجُو من الله المغفرة.
Allah'tan merhamet diliyorum.

3- لا تَقْضِ العُطْلَةَ الصَّيْفِيَّةَ في المَدينة يا كَريم!
Kerim, yaz tatilini şehirde geçirme!

4- هَلْ نَسيتَ أيّامًا قَضَيْناها معاً.
Birlikte geçirdiğimiz günleri unuttun mu?

5- اِرْضَ عَنّا يا رَبّي.
Ey Allahım, bizden razı ol.

bölümün kelimeleri كَلِماتُ القِسم

أتى – يَأْتي (*etâ– ye'tî*) **gelmek**

اِجْتِماع (*ictimâ'*) **toplantı**

أَعْضاء (*a'dâ*) **üyeler, azalar** (t.) عُضْو(*'uduv*)

اِنْتِخاب (*intihâb*) **seçim**

أهْرامات (*ehrâmât*) **Mısır'daki piramitler**

بَقِيَ – يَبْقَى (*bakiye– yebkâ*) **kalmak**

بَكَى – يَبْكي (*bekâ– yebkî*) **ağlamak**

بَنَى – يَبْنِي (*benâ– yebnî*) **bina etmek, yapmak**

تَخَرُّج (*teharruc*) **mezuniyet**

تَفَضَّلْ (*tefaddal*) **buyur!(emir)**

تَقابَلَ (*tekâbele*) **karşılaştı**

جائِزَة (*câize*) **ödül**

جُنود (*cunûd*) **askerler** (t.) جُنْدِيّ (*cundî*)

حَكَى – يَحْكي (*hakâ-yahkî*) **anlatmak, hikâye etmek**

حيّ (*hayy*) **mahalle**

خَشِيَ – يَخْشَى (*haşiye– yahşâ*) **korkmak**

خَمْسينَ(*hamsîn*) **elli**

دَعا – يدْعو (*de'â-yed'û*) **çağırmak, davet etmek; dua etmek**

دَعْم (*da'm*) **destek**

دَنا – يدْنو (*denâ-yednû*) **yaklaşmak** (مِن **: birine)**

رَأى – يَرَى (*ra'â-yerâ*) **görmek**

رَجا – يَرْجو (*recâ-yercû*) **ummak; rica etmek**

رَضِيَ – يَرْضَى (*radiye-yerdâ*) **razı olmak** (عَن **: birinden)**

رَمى – يَرْمي (*remâ-yermî*) **atmak, fırlatmak**

سائِح (*sâih*) **turist**

سَعَى – يَسْعَى (*se'â– yes'â*) **çabalamak**

شَفى – يَشْفي (*şefâ– yeşfî*) **iyileşmek**

شَقِيَ – يَشْقَى (*şakiye– yeşkâ*) **mutsuz olmak**

شَكا – يَشْكو (*şekâ– yeşkû*) **şikayet etmek**

صَنيعَة (*sanî'a*) **iyilik**

عِشْرين (*'ışrîne*) **yirmi**

عفا – يَعفُوْ (*'afâ– ya'fû*) **affetmek** (عَن **: birini)**

عنى – يَعني (*'anâ– yanî'*) **ilgilendirmek**

غَزا – يَغْزو (*gazâ– yagzû*) **savaşmak, gaza yapmak**

قُبَّعَة (*kubba'a*) **şapka**

قَبِلَ – يَقْبَلُ (*kabile– yakbelu*) **kabul etmek**

قَضَى – يَقْضِي (*kâda– yakdî*) **zaman geçirmek**

مُتْحَف (*muthaf*) **müze**

مُجْرِم (*mucrim*) **mücrim, suçlu, günahkar**

مَحْظوظ (*mahzûz*) **şanslı**

مُدَرَاء (*muderâ*) **müdürler** (t.) مُدِير (*mudîr*)

مَشَى – يَمْشي (*meşâ– yemşî*) **yürümek**

مَضَى – يَمْضِي (*madâ– yamdî*) **geçmek**

مطار (*matâr*) **havaalanı**

مَوْعِد (*mav'ıd*) **randevu**

نَما – يَنْمو (*nemâ– yenmû*) **büyümek**

bölümün deyimleri
تعبيرات القسم

أخَذَ....إلى..... (*ahaza....ilâ...*) **birini veya bir şeyi bir yere götürmek**

أَنْتَ مَحْظوظ جدّا (*ente mahzûz cidden*) **sen çok şanslısın**

بِسُرْعَة (*bisur'a*) **hızla**

حُسن الضيافة (*husnu'd-dıyâfe*) **konukseverlik**

حَفْلَةُ التَّخَرُّج (*hafletu't-teharruc*) **mezuniyet töreni**

حَفْلَةُ العُرْس (*hafletu'l-'urs*) **düğün**

دَعا....إلى..... (*da'â ilâ*) **birini bir yere veya bir şeye davet etmek**

شَكَرَ....عَلى.... (*şekere 'alâ*) **birine bir şey için veya birşeyden dolayı teşekkür etmek**

عَفْوًا (*afvan*) **rica ederim; özür dilerim**

كرمُ الضيافة (*keremu'd-dıyâfe*) **konukseverlik**

المُتْحَفُ الأَثَرِي (*el-muthafu'l-eserî*) **Arkeoloji Müzesi**

